

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

КУРЛЯК МИХАЙЛО ВОЛОДИМИРОВИЧ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Спеціальність 071 “Облік і оподаткування”

Автореферат на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2022

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника

Науковий керівник д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Баланюк І.Ф. Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника.

Рецензенти: д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів Левандівський О.Т.
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

Захист відбудеться «22» грудня 2022 р.

Дипломну роботу надано до захисту «22» листопада 2022 р.

Завідувач кафедри _____ Іван БАЛАНЮК
(підпис) (ім'я та прізвище)

Загальна характеристика роботи

Актуальність дослідження. Успішний економічний розвиток будь-якої держави безпосередньо залежить від діяльності малих підприємств. Мале підприємництво – це розрізнені, дрібні суб'єкти господарської діяльності, котрі разом утворюють фундаменти для існування всієї економіки.

Якщо розглядати особливості розвитку малих підприємств в Україні, тоді доводиться зважати на воістину унікальні суспільно-політичні, історичні та економічні умови, в яких наша країна опинилася після відновлення незалежності в 1991р. та подальших пострадянських кроках творення нової держави зразка ринкової економіки.. Від малого фермерського господарства до невеличкої крамнички у центрі міста – малі підприємства почали виникати, їхня кількість стрімко збільшувалася, а механізми ринкової економіки ставали все більш помітними.

Будь-яка господарська діяльність супроводжується ведення обліку та складанням звітності. В українському законодавстві створені такі умови, щоб полегшити життя власникам малих підприємств, і спростили обов'язкові вимоги до ведення обліку та подання звітності малими підприємствами. Утім, попри безперечно позитивні кроки у процесі створення сприятливого бізнес-клімату, дійсність вказує на те, що облік не достатньо зрозуміли та простий для пересічної людини.

Розкриттям сутності поставленого питання займалися такі вчені: О.І. Тимченко, К.В. Шафранова, Р.Е. Умеров, Н.Н. Бех, Ю.О. Лупенко, О.Г. Шпикуляк, М.Й. Малік, О.В. Ходаківська, О.В Ковальова, В.А. Мамчур та інші. Водночас лишається чимало невирішених питань, які насамперед пов'язані з аналізом, адаптацією національних середовища до міжнародних, прилаштування обліку до потреб сучасного суспільства, яке все більше починає усвідомлювати вагомість малого ініціативного підприємництва.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана в межах науково-дослідної тематики кафедри обліку і

оподаткування Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника “Розробка організаційно-економічного механізму удосконалення функціонування виробничо-господарських структур регіону (номер державної реєстрації 0111U000875)”.

Мета і завдання. Метою дипломної роботи є дослідження загальних тенденцій розвитку малих підприємств в Україні, особливостей ведення ними бухгалтерського обліку та складання звітності на вимогу відповідних уповноважених органів. Для досягнення поставленої цілі виокремлено такі завдання:

- вивчення економічної сутності та класифікації малих підприємств;
- дослідження нормативно-правового аспекту існування малого підприємництва;
- опис механізмів сприяння розвитку малих підприємств;
- вивчення теоретичних особливостей ведення обліку малими підприємствами;
- аналіз складання звітності малими підприємствами;
- пізнання специфіки оцінки загального розвитку малих підприємств;
- аналіз головних аспектів діяльності малих підприємств;
- пропозиції щодо сприяння розвитку малих підприємств.

Об’єктом дослідження є процес розвитку малих підприємств на прикладі ТОВ “ВКФ “ІНТЕМ”.

Предметом дослідження розробка напрямків пошуків позитивних процесів пов’язаних з розвитком малих підприємств в українських реаліях.

Методи дослідження. Нами у роботі використано загальнонаукові та специфічні методи. Сутність підприємництва та класифікації малого підприємництва у системі економічних відносин в Україні, все це було опрацьовано за допомогою методів теоретичного узагальнення, групування й

порівняння. Вплив факторів на вибір даних щодо визначення малих підприємств зроблені із застосуванням методу порівняльного аналізу і синтезу.

Інформаційною базою дослідження будуть законодавчі та нормативно-правові акти, праці науковців, видання, інтернет-ресурси, фінансова звітність ТОВ “ВКФ “ІНТЕМ”.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні низки основних вдосконалення та поліпшенні для підвищення ефективності розвитку малих підприємств у країні, а зокрема:

- оптимізація та спрощення процедур започаткування підприємницької діяльності в Україні;
- створення ефективної системи підтримки розвитку та моніторингу малого підприємництва в єдиному уповноваженому державою центрі;
- доступність фінансових ресурсів для суб'єктів підприємницької діяльності;
- розроблення і запровадження сучасного механізму надання пільг малому бізнесу;
- розвиток кредитно-фінансових механізмів та впровадження фінансових технологій, спрямованих на розвиток малих підприємств;
- розширення доступу малих підприємств до закупівель для муніципальних та державних потреб, а також для потреб підприємств з державною участю;
- спрямування державних ресурсів на підтримку структурної перебудови економіки з напрямку розвитку малого бізнесу;

Практичне значення одержаних результатів створення ефективного сприяння розвитку малих підприємств, що має дати змогу більшій кількості

людей самореалізуватися та стати надійним підґрунтям для всеукраїнського економічного відродження.

Особистий внесок магістранта. Магістерська робота є самостійно виконаною науковою працею здобувача. Наукові рекомендації та пропозиції щодо розвитку малого підприємництва, викладені в науковій роботі, є особистими розробками магістранта.

Структура обсягу роботи. Дипломна робота викладена на 87 сторінках машинописного тексту, складається зі вступу, 3 розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та 2 додатку. Робота ілюстрована 9 таблицями, 8 рисунками. Список використаних джерел містить 78 найменування на 9 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У розділі 1 “**Теоретичні засади оцінки розвитку малих підприємств**” проаналізовано економічний підхід до визначення терміну “малого підприємства” встановлено, що мале підприємництво становить невід’ємну складову економіки України. При дослідженні бухгалтерського підходу до розуміння сутності малого підприємництва встановлено, що мале підприємство – це найменша складова ланка господарських відносин.

На основі проведеного огляду літературних джерел виділено основні підходи до розуміння авторами термінів – мале підприємництво.

Дослідивши різноманітні підходи до класифікації підприємництва та узагальнивши досвід провідних науковців, у роботі наведено класифікаційні ознаки, що найчастіше використовуються на практиці.

За результатами дослідження встановлено, що існує значна необхідність створення більш сприятливої системи державної підтримки розвитку малого підприємництва та послаблення податкового навантаження.

Проведене дослідження дозволило систематизувати існуючі ознаки до класифікації малих підприємств.

У розділі 2 **“Становище та загальний характер розвитку малих підприємств”** доведено, що організація обліку на малих підприємствах становить основну роль при формуванні фінансової звітності. Розкрито специфіку подання фінансової звітності на малих підприємствах.

Також не менш важливий вплив на організацію обліку на малих підприємствах справляють принципи технології обліку, зокрема це: економічність, оперативність, якість та запобігання зловживанням.

В процесі дослідження облікової специфіки організації обліку на малих підприємствах віднаходяться свої позитивні та негативні сторони, які досліджені у роботі. Враховуючи їх, на підприємствах доцільно впроваджувати автоматизовані системи ведення обліку та подання звітності.

У розділі 3 **“Концептуальні перспективи та тенденції малого підприємництва”** Доведено, що часті зміни у суспільно-політичному становищі країни впливають негативним чином на життєздатність малого підприємництва. Таким чином впровадження більш ефективних важелів впливу на пожвавлення економічної діяльності вкрай необхідне. Перед кожним підприємством завжди стоїть питання про вибір оптимальних інструментів діяльності, держава мусить максимально у цьому сприяти, щоб натомість підприємницький клас сприяв розвитку економічного росту держави.

ВИСНОВКИ

У результаті аналізу розвитку малого підприємництва, нами було здійснено такі узагальнення та висновки:

1. Мале підприємництво (малий бізнес) визначено як самостійну, на власний ризик та розсуд, інноваційно спрямовану діяльність

громадян-підприємців (фізичних осіб-підприємців) та підприємств (юридичних осіб), яка провадиться для отримання прибутку та задоволення суспільних і особистих потреб. Задоволення суспільних потреб відбувається через виконання підприємництвом низки функцій: сприяння створенню нових робочих місць, забезпечення ринку потрібними товарами і послугами, мобілізації фінансових і виробничих ресурсів населення, забезпечення поповнення державного і місцевих бюджетів, сприяння розвитку конкуренції та науково-технічному прогресу тощо.

2. Фінансовий механізм розвитку малого підприємництва, охоплює сукупність фінансових методів, інструментів і важелів, які взаємопов'язані та взаємодіють між собою на державному, внутрішньому й ринковому рівнях і спрямовані на реалізацію економіко-інвестиційних та соціальних функцій малого підприємництва за відповідної нормативно-правової, інформаційної, інституційної й інфраструктурної систем забезпечення.

3. Проведена систематизація нормативно-правового забезпечення фінансового механізму розвитку малого підприємництва, зокрема в розрізі історичного, функціонального та інституційного підходів, дає змогу визначити, його недоліки. Насамперед, це – постійне зростання законодавчої бази, що не впливає на її якісні параметри, а часто дублює вже чинні нормативно-правові акти; розпорошеність і розмитість змісту нормативних документів, що призводить до неоднозначності трактувань їхньої суті. З метою усунення зазначених проблем, при прийнятті законодавчих актів потрібно враховувати історичну послідовність, функціональне призначення та інституційний характер нормативно-правового документу. Прийняття Податкового кодексу стало важливим кроком у реформуванні та систематизації податкового законодавства. Цей нормативно-правовий акт є рушієм щодо створення єдиного механізму реалізації податкової політики та державного регулювання системи оподаткування, однак процес модернізації

державної політики щодо підтримки малого підприємництва в Україні ще не завершений.

4. На підставі визначення орієнтирів фінансового впливу держави на розвиток малого бізнесу, розроблено чотири моделі державної поведінки щодо його регулювання. Позитивні наслідки має регулювання, за якого держава: сприяє розвитку малого підприємництва або забезпечує його ефективне функціонування. Негативні – держава не втручається у діяльність малого бізнесу або гальмує його розвиток. Задля подолання негативних наслідків моделей державної поведінки, вітчизняна політика держави має спрямовуватись насамперед на усунення проблем щодо: дотримання вітчизняного законодавства; корумпованості на всіх рівнях органів державної влади, належне виконання ними своїх функцій; зменшення адміністративного та податкового тиску на бізнес; забезпечення ефективного виконання національної та регіональних програм підтримки і розвитку малого підприємництва.

5. Для прийняття управлінських рішень керівництва суб'єкта малого підприємництва щодо фінансово-кредитного забезпечення його розвитку, потрібно оцінювати фактичну наявність та потенціал мобілізації ресурсів у сектор малого бізнесу, з огляду на конкретні суб'єкти фінансування. Основними джерелами формування фінансових ресурсів малого підприємництва в Україні є фінансування за рахунок банківських установ і міжнародних організацій. Альтернативою таких джерел фінансових ресурсів мають стати також фінансові інструменти небанківських фінансово-кредитних установ, зокрема лізинг, факторинг, краудфандинг.

Список опублікованих автором праць:

1. Кулик Л.Ю., Курляк М.В. Організація обліку на суб'єктах малого підприємництва в Україні. Актуальні проблеми соціально-економічного

розвитку: регіональні особливості та світові тенденції: *III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів та молодих вчених*. 2019. С. 305-306;

2. Андрейчук Л.М., Курляк М.В., Максимішин А.В. Інвестиції та їхнє значення в економічному розвитку країни. Ефективність функціонування сільськогосподарських підприємств: “Формування і ефективність використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств”: *VIII Міжнародна науково-практична щорічна інтернет-конференція*. Львів: Ліга-Прес. 2019. С. 235-237.